

dat in het Oud Verbond „Gij die den Heere vreest,” de staande formule en de vaste uitdrukking is, juist voor hen, die God liefhebben: „Gij Israël, looft den Heere! Gij, huls Aaron, loof den Heere! Gij die den Heere vreest, looft den Heere!”

KUYPER.

„Geduriglijk bij U zijn.”

Ik zal dan geduriglijk bij U zijn: Gij hebt mijne rechterhand gevast. Psalm 73 : 23.

Evenals Job was Asaph een worstelaar, die geweldig geslingerd werd. De stormwind joeg ook voor hem hoog de wateren op, dat de golven als bergen onhoog rezen en de diepte der afgronden gezien werd. Het was of zijn zieltoestand tusschen hemel en hel op en neer ging. Nu eens in de wolken van zaligheid, en dan weer in strikken als des doods.

Niet alsof Asaph als Job leed. De Schrift althans meldt ons hier niets van. Maar wel blijkt uit een lierzang als Psalm 73, dat het in zijn hart, in zijn overdenkingen, in zijn innerlijk bestaan, niet minder fel, dan bij Job kon stormen. En ook al zijn er dan geen Saboteurs die de kemels rooven, en al is er dan geen Satan die ons met booze zweren slaat, dan kan het, ook zonder dat uitwendig lijden, toch soms zoo bang in de ziel worden, dat het hart dreigt te bersten van weemoed, en te sterven ons beter waar dan te leven.

Zoo diep zelfs „was de ploeg er bij Asaph doorgeslagen, dat hij van achteren uitriep: „Toen mijn hart opgezwellen was en ik in mijne nieren geprikkeld werd, toen was ik onvernünftig, en wist niets, ik was als een beheimöth, d. i. als een groot beest, bij U!”

Asaph beleed het dan ook, hij was „nijdig” tegen Gods bestel geweest. Aldus toch schrijft hij: „Ik was nijdig, ziende der goddeloozen vrede!”

En toch diezelfde Asaph, die bijna „uitgleed”, d. w. z. die bijna tot de verloochening van zijn God was gekomen, en met zijn ziel in de diepte diepte werd neergeloopt, genoot daarna weer zoo boven alle beschrijving zalige gewaarwordingen, dat diezelfde man jubelen kon: „Wien heb ik nevens U onhoofd? Nevens U lust mij niets op aarde. Bewijkt dan ooit weer mijn vleesch en hart, zoo is God de Rotsteen mijns harten en mijn deel in eeuwigheid!”

Een jubelzang in engelentaal die nu reeds sinds meer dan twee duizend jaren al het volk van God hem nazingt.

Zoo werd hij uit die bange diepten, door de veerkracht van zijn geloof, weer opgelijfd tot op den top van den berg van Gods heiligheid.

Tot hij roesden kon met een roemensvroomheid waar geen roemen boven gaat.

Tot hij triomfeeren kon over de goddeloozen, met niets dan de liefde voor Gods eere in hart en oog.

Ja, tot hij met zich heel het Sion Gods opheft tot in het toppunt van zaligheden, toen hij het voor en met dat Sion, als door lucht en wolken, tot in de hoogste hemelen zijn God toezong: „Ik zal dan geduriglijk bij U zijn.”

Begin nu met deze woorden niet mis te verstaan.

Iets wat kan, daar het woord „geduriglijk,” zoo licht misleide.

Thans toch hechten we aan dat woord de betekenis van iets, dat *zoo dikwijls plaats grijpt*, van iets dat nu, en straks weer en daarna nogmaals, en zoo aldoor gebeurt. Zijn uitroep: „Ik zal dan geduriglijk bij U zijn,” zou in dien zin opgevat, dan beteekenen: „Ik zal dikwijls, herhaaldelijk, telkens weer u gemeenschap zoeken.”

En toch dat beteekent het niet.

„Geduriglijk” had in de dagen toen onze Bijbel is overgezet, de betekenis van: *altijd, altoos, immer, voortdurend, voortdurend*.

Het „geduriglijk” in den Tabernakel, bedoelde het brood, dat *altoos* op de tafel der toonbroden lag. Een „geduriglijk reukwerk” is een reukwerk dat *altoos* zijn welriekende waken opzond. „Dat de oogen des Heeren geduriglijk op het land zijn,” beteekent in Deut. 10 : 12, dat ze zonder ophouden op Israël neerzien.

En zoo nu is het ook hier.

„Ik zal dan geduriglijk bij U zijn,” beduidt niet: nu eens wel, en dan weer niet; maar *bestendiglijk, zonder ophouden, eeuwiglijk en altoos*. In gewijzigden zin hetzelfde, als wat de apostel in deze andere woorden betuigt: „En altoos zullen wij *altijd* bij den Heere wezen.”

Ziet dat zeggen nu op de *eeuwigheid*? Beteekent Asaph, dat hij, na zijn sterven, altijd nabij zijn God zal zijn?

Oók dat ongetwijfeld, maar toch niet dat alleen. Zelfs bedoelt het dit niet in de eerste plaats.

Neen, hij spreekt van de stemming zijns gemoeds in het heden der genade. Nu, terwijl hij nog op aarde is. Te midden zijner soms zoo bange worstelingen.

Hij was bijna uitgegleden. Hij was goddelooslijk van zijn God afgestaan. Aan allerlei redeneering had hij zich overgegeven. Critisch had zijn booze ik zich tegen het bestel van zijn God geplaatst. Dat kon niet goed zijn, dat God aan de goddeloozen voorspoed gaf, en de zijnen soms liet verdwijnen en vergaan van weemoed des harten.

Maar nu van achteren voelt en bekent Asaph, hoe diep zondig, hoe goddelooslijk dwaas al zulke overlegging was.

En nu was hij bekeerde, opnieuw bekeerde, teruggekeerd, weer toegekeerd naar den God zijns vertrouwens. Hij redeneerde niet meer. Hij overlegde niet meer. De Beheimöth van straks was weer een kindeke bij zijn God geworden. En nu riep hij het uit: „Ik zal dan geduriglijk, ik zal zonder ooit weer af te zwerven, bij U, nabij den Heere mijn God zijn.”

Natuurlijk was dit te hoog gemikt, en niemand beelde zich in, dat daarom Asaph nooit meer zijn God vergat. Zelfs eer de avond daalde van den dag, waarop hij dit zoo heerlijk zong, zal hij met zijn gedachten wel weer van zijn God zijn afgedwaald.

Maar dat doet er niet toe.

Zulke taal is geen contract, dat we nakomen, maar geloofstaal, waarin onze ziel onder den adem des Heiligen Geestes uitsprekt, hoe het eigenlijk moet zijn, bidt of het zoo zijn *mocht*, en er voortuit in roemt dat het *eens* zoo worden zal.

Dus is de zielverterende smeeking van het God zoekend hart.

Een aan de ziel ontscheurde uiting van de hoogste, de innigste, de teederste, de heiligste liefde, van versmelende liefde voor zijn God.

Kunt ge het u indenken, dat heel de wereld, met al wat in de wereld was, verdween, en dat er in het eindeloos heelal niets en niemand was dan *gij* en uw God?

Gij en uw God alleen.

En alsoo niets op aarde, en niets in den hemel, nevens u en dat Eeuwige Wezen.

En als ge uzelf nu afvraagt: Indien ik met mijn God alleen in het gansch heelal was, en niets nevens Hem noch op aarde noch in den hemel had, zou ik dan zalig, zou ik dan rein en overgelukkig zijn? — durft, kunt ge dan in de oprechtheid uwer ziel als voor zijn aangezicht antwoorden: Ja, ik, van ganscher harte.

En toch, zoo moet de vraag gesteld, want zoo, en niet anders, is die jubeltaal door Asaph ingezet.

„Ik zal dan geduriglijk bij U zijn, want nevens U lust mij niets op aarde, en nevens U lust mij niets in den hemel!”

Maar juist als zoo de vraag komt te staan, zoo scherp, zoo bevestigend, zoo alle nevenpad afsnijdend, o, dan merkt onze innerlijke mensch zoo spoedig hoe verre en zeer verre we nog van die allesverterende liefde voor onzen God af zijn.

God liefhebben, o, wie zou het niet?

Als eerst onze lust in onze liefde naar allerlei zichtbare voorwerpen kan uitgaan, dan ook God liefhebben. Ook Hem liefhebben, om zijne trouwe zorg, om de redding die Hij ons bracht, om zijn ondoorgroenlijke onfermingen.

Hem liefhebben uit de verte. Hem onze liefde wijden in een zang, in een lied, in een vurige smeeking.

En dan weer oog en hart van Hem af, naar wat u lust in de wereld, en zelfs als we aan de eeuwigheid denken, liefhebben onze diervaren die ons voorgingen, hen weerzien, met hen eeuwiglijk verkeer, en dan voort *onsse* God er bij.

En toch, wat is onze liefde op zulk een trap nog anders dan een in den grond goddelooze liefde?

Een liefde voor God, zooals ze voor God kan noch mag bestaan, omdat ze, in haar gebrekkige en koele uiting, toch eigenlijk het Eeuwige Wezen als God loochent, en God op de tweede plaats in onze waardeering zet.

Onze Heiland heeft, er ons daarom zoo ziele-doordringend tegen gewaarschuwd: Hebt *zoo* uw God niet lief. Neen, Hem lief te hebben is het eerste en grootste gebod. Want wie Hem liefheeft, moet Hem liefhebben met *heel* zijn ziel, *heel* zijn hart, en *heel* zijn verstand, en *al* zijn krachten.

Dat sluit dan andere liefde niet uit noch staat tegen andere liefde over. Intendeel, juist uit die hoog gespannen, heilige, alles schadelijke liefde voor uw God, kan eerst al die andere liefde warm, bezielend en heilighijk voortvloeien.

Maar die liefde voor uw God moet niet alleen voorgaan, maar *altijd* zijn met alle liefde voor het creatuur in die *één* alles te boven gaande liefde besloten.

En daarom moet telkens de vraag herhaald: „Als ik met God alleen was, en immer met mijn God was, en eeniglijk met Hem alleen, zou ik dan mij zalig gevoelen?”

Hindert mij alles wat mij van de liefde voor mijn God afrekt?

Mij, ontwijk, schuw ik al datgene, wat het nabij God te zijn in mij verzaakt?

Is waarlijk al mijn bedoelen, al mijn worstelen, al mijn streven, om toch maar de nabijheid van mijn God te ervaren, en zoo dicht naar Hem toe te dringen, dat ik ontware, hoe nu de schaduw zijner vleugelen mij dekt?

En toch, *minder* mag onze liefde voor onzen God niet zijn.

Als ge Gods heilig Woord opslaat, vindt ge daarin die liefde voor uw God u altoos in taal van warme, innige, bezielende geestdrift geteekend.

Uw God lief te hebben is niet liefde te koesteren voor een idee, een denkbeeld, een afgetrokken begrip van een God, die daar verre boven u, ergens in den hemel der hemelen troont.

Van zoo koude, afgemeten, dorre liefde weet de Schrift niets. Dat is haar geen liefde. Dat moge zekere aanhankelelijkheid en zeker gevoel van betrekking zijn, maar het is de naam van *liefde voor God* niet waard.

Neen, in de Schrift is het altoos, de liefde van het kind voor zijn vader, de liefde van den geredde uit den dood voor zijn Ontfermer, de liefde als van de bruid voor den Bruidgom, van de vrouw voor haar Man. „O, Israël, de Heere is uw Man. Ik heb u ondertrouwd in gerechtigheid. Van Mij zult ge niet afhoe-reeren!”

Wie geloof en God liefheeft, voor dien bestaat zijn God als een werkelijk Voorwerp, waar zijn hart naar uitgaat, en waar zijn doeleinde op gericht is.

Hij wil God zien; hij wil zijn God bereiken; hij wil zich eeniglijk vermaken in zijn heeld, als hij zal opwaken.

Al wat schoon, al wat heilig, al wat heerlijk en begeerlijk en beminnelijk is, ligt in dat *één* Eeuwige Wezen als voor hem saamgevat.

En daarom trekt die levende, persoonlijke God hem als een magneet met onweerstaanlijke kracht aan.

Hij kan niet van zijn Vader in de hemelen afslaten.

Steeds nader, steeds inniger, steeds nauwer poogt hij in zijn zalige gemeenschap door te dringen.

En niet om een phrase te uiten, maar om licht te geven aan wat er perst in zijn zielen, roept hij het, eigen zielskracht overschattend, voor zijn God uit: „Ik zal dan geduriglijk bij U zijn.”

KUYPER.

Amsterdam, 1 Dec. 1893.

Niets dan een Genootschap.

Ook de redactie van de *Vaderlander*, het orgaan van de fractie-Bronsveld in de Synodale kerk, begint thans aan kerkrecht te doen.

Op zich zelf is dit een verblijdend teeken. Met eenigen ernst voortgezet moet deze studie toch ook in haar eigen kringen veler oogen doen opengaan, en van de hotheid en oppervlakkigheid van haar gemeenplaatsen in het debat overtuigen.

Aanleiding tot deze bemoeijing met het kerkrecht gaf de jongste quaestie over de

schoolsubsidie van enkele kerkelijke scholen. Gedeputeerde Staten hadden in enkele provincies, gelijk men weet, de Rijkssubsidie aan die kerkelijke scholen geweigerd, en de Hooge Regeering heeft daarna die subsidie toegestaan.

Naar aanleiding hiervan kwam de vraag te berde: Is een kerk al dan niet een vereniging in den zin der wet van 1855? En op die vraag antwoordde de redactie van de *Vaderlander* natuurlijk bevestigend.

Hoe kon ze ook anders?

Aan die fraaie theorie, dat de kerken „zedelijke lichamen,” nader vereenigen zijn, dankt zij immers het winnen van al de kerkelijke processen in zake de Doleantie.

In zooverre lag er in haar spreken dus niets nieuws.

Thans echter deed zich ook hier de vraag voor, om zich rekenschap te geven van de verhouding, waarin de kerk van Christus in haar geïnstitueerde vorm staat tot het lichaam van Christus.

Deze vraag was dan ook niet te ontwijken, en deze vraag nu heeft ze in dien zin beantwoord, dat de geïnstitueerde kerk *niets is dan een genootschap*.

Voor dit antwoord, dat aan helderheid niets te wenschen overlaat, zijn we haar dankbaar, doch willen dan nu ook met enkele trekken aantoonen, waar ze met haar antwoord heen verzelt.

Ook zij erkent dat er in de kerk van Christus ambten zijn van Christus'wege, en dat de kerk van Christus het Woord en de Sacramenten bedient.

Doet dit nu de kerk van Christus in haar verborgen gestalte, of doet ze dit in haar geïnstitueerde vorm?

Natuurlijk het laatste.

Immers, er kan geen ambt optreden, er kan geen bediening van het Woord, en er kan geen bediening van het Sacrament zijn, tenzij de kerk van Christus naar buiten trede en zich in een bepaalden vorm, als een stichting openbare.

Want wel weten we, dat de Darbisten en Plymouthbrethren dien anderen weg op willen, maar men weet dan ook hoe en de Dienst des Woords bij hen is afgeschaft, en een bediening der Sacramenten alleen mogelijk bleek voor zoover zich toch weer zekere kring van broeders en rusters aansloot, en aan een van hen zekere leiding in handen werd gegeven.

Daar echter, voor zoover we gissen kunnen, de redactie van het *Vaderland* deien weg niet op wil, zal zij ons toewennen, dat de ambtelijke bediening van het Woord en van de Sacramenten *niet* plaats grijpt zo lang de kerk van Christus in het verborgene schuilt, maar eerst dan uitkomt, als die kerk in zekere bepaalde vorm geïnstitueerd is.

Nu is voor haar echter die geïnstitueerde kerk *niets dan een genootschap*, en zoo volgt hier dus uit, dat de ambten, en de bediening van het Woord en der Sacramenten voor haar niets anders zijn, dan *genootschappelijke instellingen*.

Wat is nu zulk een genootschap? Wat zijn de instellingen van een genootschap? En dan luidt het antwoord, dat een genootschap, is een vereeniging van eenige personen, die saam een reglement of statuut opstellen, en de macht zich voorbehouden om dit statuut c. g. te wijzigen.

Alle gezag, alle autoriteit, alle macht in zulk een genootschap berust derhalve bij deze personen.

Ze kunnen wel enkele leden uit hun midden delegeren, om die macht uit te oefenen, maar deze eminente personen krijgen die macht dan toch van *hen*, en onder de bepalingen die zij hiervoor hebben vastgesteld.

Altoos blijft dus, dat de hoogheid of de overhoogheid in zulk een genootschap berust bij de personen die zulk een genootschap saamstellen.

Hieruit volgt dus dat alle ambten of instellingen, die door zulk een genootschap in het leven worden geroepen, van die personen uitgaan, aan die personen hun betekenis ontleenen, en nooit hooger in oorsprong dan tot die personen kunnen opklimmen.

Zoodra ge hooger opklimt dan die personen, treedt ge buiten uw genootschap, en valt dus heel de theorie.

Er is derhalve niets tegen te brengen, dat een genootschap, hetwelk ambten instelt en zekere plechtigheden laat bedienen, dit doet op eigen gezag, krachtens eigen autoriteit, uit eigen hoogheid.

De kerk van de redactie van het *Vaderland* is nu, als geïnstitueerde kerk, en alleen daarmee hebben we hier te doen, niets dan een *genootschap*. Dit genootschap stelt ambten in. Dit genootschap laat prediken. Dit genootschap laat Sacramenten bedienen.

Logisch volgt hier dus uit, dat in de ambten van deze kerk, dat in de Sacramenten van deze kerk niets in kan zitten, dan wat uit het genootschapswezen, nader uit den wil en de bevoegdheid van de personen, die dit genootschap saamstellen, is af te leiden.

En overmits nu deze personen als zoodanig noch geestelijke macht noch geestelijke bevoegdheid hebben, om ambten te creëren, en ze evenmin gequalificeerd zijn, om een Dienst des Woords te laten ontstaan; en ze op geenlei wijze gezag bezitten, om een genootschappelijke plechtigheid tot een Sacrament te stempelen, — zoo volgt hieruit, dat in deze kerk van de *Vaderlander*, d. i. in dit genootschap, noch wezenlijke ambten, noch een wezenlijke Dienst des Woords, noch een wezenlijke bediening van de Sacramenten bestaat.

Erger nog.

Wat dit genootschap zich desniettemin aanstelt, als bezat het wel de macht en de bevoegdheid, om zulke ambten en zulke bedieningen in te stellen, zoo treedt dit genootschap hiermee in de rechten van Christus als Koning zijner kerk.

Christus is het, die de macht van Gods wege bezit, om in zijn kerk ambten in te stellen. Hij alleen. Christus is het, die als Koning van zijn kerk den Dienst des Woords laat uitgaan. En Christus is het, die als Koning van zijn kerk alleen macht bezit, om eenig Sacrament in te stellen.

Matigt nu een genootschap zich het recht aan, om desgelijks te doen, dan treedt het alsoo in Christus' rechten, dan steekt het hem naar de kroon, en doet wat hem alleen toekomt.

Zoo ziet men waartoe de theorie van de *Vaderlander* leidt.

Ten einde zich het bezit van het kerkelijk goed en het behoud van de Staats-traktementen te verzekeren, aanvaardt ze de jurisprudentie van wereldschen oorsprong, dat de kerk, voor zoover geïnstitueerde, als een *genootschap* is te beschouwen, en deze theorie legt haar geldelijk geen winderen.

Edoch, om dezen buit binnen te halen en te beveligen, ontziet ze zich niet, de ambten, den Dienst des Woords en den Dienst der Sacramenten, tot een bedrieglijke vertooning te maken, daar een genootschap deze niet instellen kan. En ontziet ze zich evenmin, om ten einde den schijn te redden, zich aan te matigen, wat alleen aan Christus toekomt, en dus een genootschap te laten doen, wat zijns is.

Ineensmelting.

Sommigen stellen het voor, alsof de Gereformeerde kerken de plaatselijke kerken in een zeldte stad of dorp tot eensmelting zouden willen dwingen.

Dit nu is niet zoo.

Voor *dwang* is deze zaak veel te kostelijk en veel te heilig.

Ineensmelting moet u een begeerlijk goed zijn; een nader komen aan den staat der kerk gelijk die zijn moet; een wegnemen van wat aan dien goeden staat nog hinderlijk in den weg treedt.

Een verrijking voor uw hart, door het uitbreiden van den kring der broeders en zusters.

Een wegneming der omheiningen en omrasteringen, die geen zin noch reden van bestaan hebben.

Een voller en rijker openbaar worden van het lichaam van Christus in uw woonplaats.

Maar juist daarom *dwingt* men in zulk een aangelegenheid niet.

Men *dringt*, maar *dwingt* niet.

Men vermaant u, men biadt de zaak op uw consciëntie, men houdt u den last van Gods Woord voor, men wijst u op de Belijdenis, men wijst u op de kerkenordening, men vraagt u of ge uw gedeelde leven rechtvaardigen kunt voor God en zijn Christus.

En zeker, dan kan hierin een *zedelijke dwang* liggen, dat ge eerst niet wilt, eigenlijk nog niet wilt, maar ten slotte toch voelt: *Voor Gods Woord moet ik buigen*.

Maar ook al komt het daartoe, dan is u toch nog nimmer kerkelijke, hoogstens geestelijke en zedelijke dwang aangedaan, en zijt *gij* het ten slotte geweest, die voor den eisch der waarheid hebt moeten *zwichten*.

O, kwam het daartoe eens bij ons allen!

Roomsche Controvers.

In de *Maasbode* weersprak een Roomsche Katholiek priester onze critiek op het formeel, werktuiglijke bidden, o. m. met de opmerking, dat de redactie van de *Heraut* „nu totaal niets van de Roomsche kerk verstaat.”

Reeds die overdrijving ontwapent deze opmerking.

Dat Roomsche godgeleerden op veel punten onjuist ingelicht zijn omtrent hetgeen in de Gereformeerde kerk omgaat, en dat omgekeerd wij vaak onjuist ingelicht zijn over veel wat de Roomsche kerk betreft, spreekt vanzelf.

Nog niet zoo lang geleden hebben we de *Maasbode* er opmerkzaam op gemaakt, hoe ze verkeerd oordeelde over ons aantal en over de hoofdschotel van de Dordsche Synode.

Iets wat we mochten doen, daar het hier punten betrof, die nootwendig waren uit de verslagen der volkstelling en uit de politieke bladen.

Gaarne geven we dus toe, dat ook wij eenzijdig omtrent een of ander punt wel een verkeerde voorstelling van Romes kerk zullen hebben, en steeds nemen we er notitie van, zoo men ons hierop opmerkzaam maakt.

Maar als men nu zegt, dat wij er „totaal niets” van weten, loopt men, zoo sprekend, er zelf in.

Men kan toch weten, dat ook op de rustige studiekamer uit allerlei authentieke geschriften de *hoofdschotel* omtrent Rome zeer wel te verstaan is, ook al is men niet ingewijd in de fineses der practijk.

Toch wijzen we hier op niet om controversen aan te binden.

Waar zelfs op een zoo teeder punt als het Gebed, onze uiteenzetting zoo oppervlakkig, en van den buitenkant, en met excepties die niets ter zake doen, en met analogieën die van verre geen steek houden, wordt bejegend en afgewezen, zou het voeren van zulk een controvers geen doel kunnen treffen.

Verbeeld u, de *Tijd* verschuilt zich nu weder achter de opmerking, dat we „Ave Maria on Engelsche groetenis” in plaats van of Engelsche groetenis, in twee sinsneden lieten afdrukken.

Alsol dit nu heusch ook maar iets ter zake doet ten opzichte van het hooge geestelijke pleit, dat in geding kwam.

Nog eens de Opleiding.

Opleiding tot den dienst des Woords is niet in volstrekten zin geëischt. Soms kan de Christus ook iemand met het talent begaven, om, sonder studie, toch zijn kerk te dienen. Zulk een is dan iets anders dan een man die het door studie verkreeg. In veel dingen zal hij levenslang bij den man der studie achterstaan; in andere opzichten zal hij boven hem uitmunten. Maar zonder nu de signatuur van zulk een extra-ordinaar prediker hier te kunnen uitwerken, staat toch vast, dat onze kerken met het feit dat er zulke extra-ordinaire mannen kunnen ontstaan, rekening hielden.

Het zoo vaak misbruikte, Art. VIII be-wijst het.

Maar hoezeer we er ook op staan, om deze extra-ordinaire gaven te waardeeren, *regel* is en blijft, dat de prediker er langs den weg van studie komt; en hierop hebben we niets tegen, mits het maar niet zij, langs den weg van *studie alleen*.

Dit is wel jarenlang zoo geweest, maar de kerken hebben er dan ook al het schadelijke van ondervonden. Want wel poogde men aan de Universiteit door het geven van een preekcollege als anderszins in deze leentje te voorzien. Maar ook zulk een preekcollege kon uiteraard niet aanvullen, wat een student behalve zijn studie noodig had. En tengevolge van die onvolledige opleiding zijn er jarenlang, ja reeds meer dan twee eeuwen allerlei mannen in de kerken als predikers opgetreden, waarover men reeds in de vorige eeuw klaagde, dat de kerk er mee zat.

En dit nu is een uiterst bedenkelijk zaak.

De invloed van den predikant in de kerken is op alle manier zoo overwegend, dat er veel wel *moet* mislopen, zoo die invloed wordt in handen gegeven aan een man die er niet rijp voor is. En, wat meer nog zegt, de Dienst des Woords staat in de Gereformeerde kerken zoo be-slist op den voorgrond, dat geheel de op-bouwing der kerk feitelijk verbinderd wordt, zoo die Dienst wordt toevertrouwd aan iemand die er onbekwaam voor is.

En of men nu al zegt, dat de kerken dan op haar examina beter moeten toezien, dit helpt u niet.

Door scherper examina kan een jong man met glans doorkomen, en toch alle kwaliteit missen, om de herder en leeraar eener gemeente te worden.

En ook baat het u niet, of ge al zegt, dat dan meer toe moet worden gegeven op de gave van welsprekendheid; want hoe onduidelbaar het ook is, week aan week een man te zien optreden, die als redenaar voor u treedt, maar alle eigenschappen van den redenaar mist, ook dit brengt u niet waar ge wezen moet. Of is het feit te loochenen, dat er slag op slag jonge mannen optreden, die het woord als water uit hun mond lieten vloeien, die met schoone stem en schoone gebaren een botende vertoonning maakten, en waarvan de vromen in Gods huis toch zeer wel gevoelen: Neen, ook hij is *de* waar niet.

Ware nu verbetering in dezen toestand maar lange scherp getrokken lijnen te verkrijgen. Doch ook hietegen staat het zeer ernstig bezwaar over, dat *geldelijk* veelal de middelen ontbreken, om de voorbereiding, we zeggen niet enkel de studie, maar geheel de voorbereiding, *zoo* lang voort te zetten als de zaak wel eische.

Waar die middelen ontbreken, ze later in te halen, is al even moeilijk, daar de traktementen in den regel zoo laag staan, dat een man met een gezin er bijna niet mee rond kan komen.

Niet huwen ware hiertegen zeker een hulpmiddel; maar het coölaar drukt een eenmaal tegen den aard onzer kerken in, en een ongehuwd predikant is geen gezochte verschijning. Excepties zijn er, en de gemeente waardeert die, maar ge kunt er geen regel van maken.

En nu ware dit alles nog te overkomen, zoo ge steeds een genoegzaam aantal begaafde jonge mannen vondt, die geestelijk rijp genoeg waren en hoog genoeg stonden, om alles drek en schade te achten en die zich de bangste opofferingen wilden getroosten, om maar het Evangelie te verkondigen. Edoch de ervaring toent u, dat zulke mannen niet dan bij hoogge uitzondering optreden. In *jonge* mannen is het, evenals bij *jonge* vrouwen, zeer zeldzaam, dat ze reeds op jonger jaren zoo geestelijk rijp en sappig zijn. En in den regel mag gezegd, dat ge die rijpheid niet vindt dan bij personen tusschen de dertig en veertig jaren.

Metterdaad stuit men dus bij de opleiding voor den Dienst des Woords op zeer ernstige, bijna onoverkomelijke bezwaren, en is het hoog tijd, dat de kerken aan deze geestelijke aangelegenheid meer aandacht wijden.

Er is dusver niet te veel, maar veel te weinig voor gedaan.

Vergeet toch niet, dat de kerk van Christus, in haar geïnstitueerde vorm, almeer in het gedrang komt. Van de ene zijde zit de ongelooftige wetenschap haar op de helen, en van de andere zijde dringt de wereldzin, de sucht naar genot, en de brutaliteit van den gemeenen hoop op haar aan.

Zal ze derhalve haar positie met eere kunnen handhaven, dan dient ze met waardigheid, met kloekheid, vooral met geestelijke kracht te kunnen optreden, en hietoe juist heeft ze als Dienaren des Woords mannen noodig van niet te geringe betekenis. Mannen, die *helden* zijn.

Wat zal men nu onder *Opleiding* tot den Dienst des Woords verstaan?

Alleen litterarisch-theologische opleiding? Dit kan niet.

Immers in een prediker zijn drie geheel engelsche greeksden vereicht: 1°,

geestelijke ont-gave van sprak. Drie vereisel karakter dragende eigen kracht b.